

Viktorie Hobzová

Dobrý den paní doktorko a milé kolegyně, zde vkládám svůj referát na Průběh rituálu od V. Turnera. Snad bude vše fungovat a bude splňovat vše, co má. :D

PRŮBĚH RITUÁLU – VICTOR TURNER

VICTOR TURNER:

- 1920 (Glasgow - VB)– 1983 (Charlottesville - USA)
- americký kulturní antropolog
- pocházel z divadelní rodiny
- představitel symbolické a interpretativní antropologie
- ve výzkumech využíval analogie života a divadelní hry (př. Shakespeara, Shawa, Ibsena...)
- v letech 1950 – 1954 udělal výzkum kmene Ndembu v severozápadní Rhodézii (dnes Zambie) => kmeni věnoval monografii *Schism and Continuity in an African Society (1957)*
- pojem, který mu umožnil konceptualizaci ndembuské sociální organizace, bylo sociální drama – zahrnuje fáze postupného porušení norem, krize, urovnávání a reintegraci
- sociální drama použil také při analýze islandských ság nebo při výzkumu mexické revoluce z roku 1810

[Připojený soubor Wordu: Průběh rituálu - Victor Turner. Kliknutím otevřete náhled na celou stránku.](#)

Martina Musilová

Děkujeme, Viktoro. Pošlu i do fóra v elfovém kurzu. Ne všechny studentky se dosud přihlásily sem do yammeru. Ve 14 hodin začne chat na dané téma. Předpokládám, že ještě předtím nabídnu další témata k diskusi.

MM

Martina Musilová

Dobrý den všem,

vítám vás na dnešní hodině s velmi aktuálním tématem. Pro začátek nabízím 3 témata, na která můžete volně reagovat.

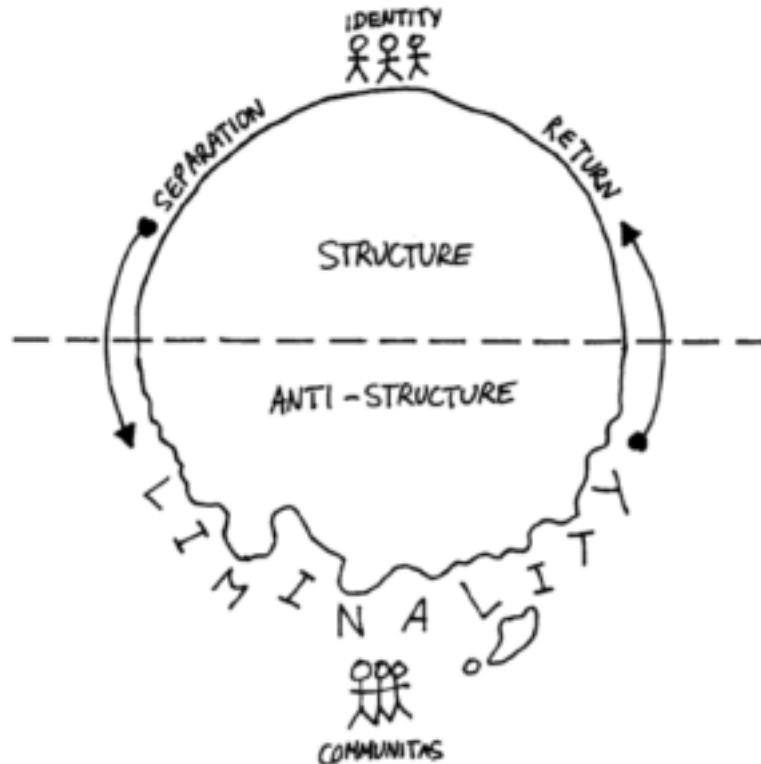
1. Nejběžnějším přechodovým rituálem v naší společnosti je maturitní zkouška. Zkuste si vybavit všechno, co jste v období kolem maturity prožívaly.

2. Turner píše o snížení člověka na *prima materia* (prvotní látku). Nejlepší je představit si, že se člověk ze všeho vysvlékne, jako z oblečení, a následně na sebe oblékne nový šat. Chápejte to, prosím, metaforicky. A analogicky bychom ze sebe mohli svléknout všechny naše sociální role (matka, dcera, studentka, pedagožka, přítelkyně, manželka, prodavačka, kamarádka...), prožít stav bez sociálního určení, bez sociální identity, a poté na sebe vzít novou sociální roli. Ty další sociální role by se samozřejmě modifikovaly podle nově nabyté role hlavní. Zde analogicky je možné si představit dívku, která se promění ve vdanou ženu. I zde se všechny ostatní role přizpůsobí změně sociálního statusu – svobodná X vdaná.

3. Několik mých známých přirovnalo současný stav naší společnosti k **liminárnímu období** podle Turnera.

Momentálně existujeme v určitém mezičase, mezidobí. Evropa, jak jsme ji znali, již nebude existovat (levné letenky, cestování po celé planetě bez omezení, vysoká životní úroveň na úkor přírody). Zároveň netušíme, jak bude náš svět vypadat a fungovat v budoucnosti. Tak silnou proměnu společnosti zažívá člověk 1x maximálně 2x za život. Poukazuji na to kvůli současnému prožitku času. Můžete se zcela opřít o svou životní zkušenost. A zároveň vám tato zkušenost může ukázat, že liminární období není jen určitým úsekem v lineárně chápaném čase. Je to jakási vypouklina, vyhřezlina času. Já osobně zároveň prožívám momentálně určité splývání dnů.

Nevím, zda je pondělí nebo už úterý apod. Pro toto nezvyklé prožívání času jsem vám přidala do Elfu obrázek.

Adéla Kumhálová

U 3. tématu (konkrétně s částí o "splývání dnů") mi na mysl vytanula myšlenka, že v souvislosti s tím, co se dnes děje dochází i ke splývání rolí - tedy podobně jako u rituálu. Je pravda, že v záplavě roušek se naprosto stírá jakákoli společenská hierarchie.... Sama jsem byla svědky toho, že se spolu bez jakéhokoli studu bavili lidé, kteří by si sebe navzájem za normálních okolností pravděpodobně ani nevšimli.

Viktorie Hobzová

Tak já si myslím, ohledně té dnešní situace, že lidé jsou teď tak nějak na dně. Snížili se jakousi svoji nižší úroveň, když byli zvyklí na to, že mohli normálně fungovat, chodit ven, pracovat a teď, jak psala i Áďa, jsou na tom všichni stejně dá se říct. Všechny sužuje momentální problém a všichni se snaží držet tak nějak pospolu a je jedno s kým. Všichni za všechny a potom se všichni stejně od toho dna odpíchnou, až to bude možné.

Martina Musilová [odpovídá uživateli Viktorie Hobzová](#)

Pěkné postřehy - roušky nás sjednocují a ruší naše sociální postavení. To jsem zažila u prvního přijímání své neteře v Itálii. Pro sjednocení všech dětí byl použit jednotný bílý oblek. Nebylo tedy poznat, kdo je z bohaté a kdo z chudé rodiny.

A to snížení člověka je podpořeno i omezením toho, co vyjadřujeme tváří, mimikou.

Mně přijde i zajímavé srovnání úrovní i při těchto chatování. Musím jakožto pedagog udělat tzv. výkop, ale dál se diskuse odvíjí velmi rovnostářsky.

A to snížení, které zmiňuje Viktorka, se projevuje i v přidělech financí postiženým, kurzarbeiterem (snad to píšu dobře). Vláda postupně odchyťává všechny kategorie společnosti, aby byly finančně zabezpečeny.

Adéla Kumhálová

Ještě k rituálu --> je to sice už několik let zpátky, ale byla jsem na křtinách svého bratrance. Křtiny zrovna podle mě mají formu jakéhosi rituálu (jasně daný průběh, různé "rekvizity", kněžské roucho), ale i přes to podle mě postrádá prvek již zmiňované rovnosti. Naopak každý má jakousi roli. Nehodnotím to jakkoli negativně, naopak mě to velmi zaujalo...

Martina Musilová [odpovídá uživateli Adéla Kumhálová](#)

Ano, křtiny jsou takovým rituálem, u kterého můžeme výrazně sledovat role těch, kdo ho organizují, performují, určují jeho průběh. Snad i proto, že novokřtěnec, zvláště pokud je malým dítětem, se nemůže výrazně projevit. Napadla mne paralela z antického Říma. Tam probíhalo uznání narozeného dítěte otcem tak, že matka položila dítě k otcovým nohám. A pokud on ho ze země zvedl a vzal do rukou, tak vyjádřil, že je jeho otcem a že dítě patří k jeho rodinné linii. Je tam zajímavá vertikála - pozvednutí ze země k lidství. Mohli bychom to vnímat jako bezproblémový obřad, ale pokud by tak otec neučinil, pro dítě by to mělo fatální důsledky. Asi se to dělo v patricijských, tedy něco jako aristokratických rodinách.

Martina Musilová [odpovídá uživateli Martina Musilová](#)

A co ta zkušenost maturity nebo jakýchkoli zkoušek? Ta vás neinspiruje? Pro mne je velmi zajímavé, co všechno při zkouškách prožívám, jak se chovám. Zpravidla se chovám dost divně. Naposledy jsem to zažila při habilitačním řízení. Takže mám za sebou řadu: maturita, magisterské státnice (za nás ještě nebyl bakalářský stupeň), doktorské státnice, habilitační přednáška, a na víc už nemám náladu. :-)

Kateřina Kupková

V souvislosti s rituálem a poznámkami o křtinách jsem si vzpomněla na nadávný pohřeb. Bylo to poprvé, co jsem opravdu naplno vnímala to, co kněz říká a zároveň to byl moment, kdy jsme si si úplně všichni připadali rovni, jak jsme se potom shodli. Je to zvláštní, protože se teď zamýšlím nad tím, co jste výše psali. Tedy to, jak můžeme u křtin vnímat rozdělení rolí, protože to taky tak vidím. Ale během pohřbu to bylo úplně naopak. Muže to být třeba tím, že křtiny jsou oproti pohřbu šťastná zaležitost?

Já bych se podělila o své pocity ohledně maturitního období.

Asi chápu, proč se maturitě říká zkouška dospělosti. Řekla bych, že je to jedno z prvních období, kdy jsme nuceni být po delší dobu v rámci možností zodpovědní, protože zrovna maturita je něco, kde jsme sami za sebe. Ale když si vzpomenu na svou zkušenost s maturitou, neměla jsem pocit, že by to bylo něco velkolepého. Myslím si, že je to částečně tím, že jsme na umělecké škole měli takovou menší maturitu každé pololetí v podobě klauzur s tím rozdílem, že maturitní období byla teoreticko-praktická dřina. Takže tou velkou zkouškou bylo období před samotným maturitním dnem (snad je to dostatečně srozumitelné). Každopádně se teď cítím trochu v nějakém rozporu, protože si zároveň vzpomínám, jak jsem se jako maturant cítila oproti ostatním ročníkům. Najednou jsem si připadala poněkud odlišně a měla jsem pocit, že si všichni říkají "to jsou ti velcí maturanti" a dívají se na nás jinak.

A následná zkouška, ať už ta praktická nebo pak teoretická něco rituálního přecejem měla, ale řekla bych, že to bylo dáno hlavně tím, že jsme všichni byli společensky oblečení, sešla se velká komise, všechna pozornost byla směřována na nás a hlavní roli hrál asi samotný fakt, že to je ta velká MATURITA. Ale pokud mluvím za sebe, tak nemám pocit, že bych se cítila na nějakém přechodu k dospělosti či jinému povýšenému stavu. Maximálně mi pak stoupl před těmi mladšími sebevědomí, protože to přece bylo úplně v pohodě (myšleno: "ano, prosím, můžete mě obdivovat").

Viktorie Hobzová

Já mám zkušenost ohledně maturit takovou, že mi to moc jako rituál nepřišlo. Nebo jako moc se to od ostatních hodin ve škole neodlišovalo. Samozřejmě ze člověk měl strach a jakousi nejistotu, ale u nás na škole bylo všechno velice přátelské, pohodové a učitelé nám nedávali najevo, že jsou něco víc a že teď nás jdou potopit. Řekla bych, že jsme tam byli všichni tak jako nastejno. My maturanti jsme se snažili toho ze sebe vymáčkout co nejvíce a učitele se zase snažili nás co nejvíce podpořit a být ohleduplní.

Ale jak říká i Kačka, taky jsem si nepřišla být v nějaké přechodné fázi do dospělosti. Spis v přechodné fázi v tom, že odpouštím to své staré "já" na střední a teď se budu opět snižovat a začínat nově někde jinde (jako prvak na MUNI).

Martina Musilová [odpovídá uživateli](#) **Kateřina Kupková**

Přemýšlím, Katko, nad tím rozdílem křtin a pohřbu. Nejprve mne napadlo, že pohřeb je pro nás tajuplnější.

Nevíme, kam náš blízký odchází. Ale zrod člověka je také malé mystérium, malý zázrak. Asi to opravdu bude tou šťastnější perspektivou do budoucnosti u právě zrozeného človíčka. Má budoucnost před sebou a i když nevíme, jaká bude, nějak si ji přeci jen představujeme.

K maturitě - určitě ji různé školy organizují jinak. My bychom si celý ten maturitní rok mohli rozčlenit - maturitní ples, přípravy na závěrečné zkoušky, "svaták", samotná zkouška, oslavy po jejím splnění. To jsou, myslím si, dost podstatné proměnné. Někdo nezažil velký ples, někdo propil svaták s kamarády na chalupě apod.

Nikola Říhová

Co se rituálu převráceného stavu týče, připomněl mi vyprávění mé kamarádky o zážitcích z tábora, kdy se jeden den obrátili role táborníků a vedoucích a samy děti musely vymýšlet aktivity a mohly si vyzkoušet, jaké to vlastně je a třeba si díky té zkušenosti něco uvědomit.

Dalším příkladem by mohlo být poslední zvonění? Třeba my jsme mohli stříkat parfémy a kreslit rtěnkami i po učitelích, kteří pro nás dobrovolně "odložili" svou autoritu, abychom si tu akci mohli užít :)

Nikola Říhová

Ohledně maturity - samotná zkouška mi také jako rituál nepřípadala, i když měla samozřejmě své zvyklosti, které se dodržet musely (představit se přísedící, tahat si otázku, apod.), ale máte pravdu, že maturitní ples, který se u nás pořádá opravdu ve velkém bych jako rituál určitě pojala - slavnostní nástup, velké šaty (kostýmy), předtančení, šerpování, zašlapávání šer a tak dále a tak dále. Byla to velká a pro maturanty jedinečná noc.

Poté mi jako rituál připadalo slavnostní předávání maturitního vysvědčení a na vysoké imatrikulace :)

Adéla Kumhálová

Maturitu dokonale shrnula jedna moje kamarádka, když řekla: "No, kdybych dopředu věděla, jak hrozně nám všem budou pomáhat, jen aby se nás už zbavili, tak si ty nervy odpustím". :-)

Je pravda, že maturita je skloňovaná ve všech pádech jako důležitý bod našeho života a možná právě proto máme i my tendenci ji takhle vnímat, ale s odstupem času se musím podepsat pod to, co tady psala Viky - ani u nás se to výrazně nelišilo od ostatních zkoušek...

Martina Musilová [odpovídá uživateli](#) **Martina Musilová**

Poslední zvonění je výborný příklad!

A Viktorka popsala podstatnou proměnu - opustit to známé zaběhnuté, které skončilo, a vstoupit do něčeho nového, kde začínám, čili nemám zkušenosti, sebevědomí. Tuto dynamiku řada dospělých ráda potlačuje a hraje si na "pantáty" a "matrony". Já tomu říkám, že člověk zfotovatí.

Jako by se proměny týkaly jen mladých lidí, kteří se ještě "vyvíjejí". Ale Turner právě ukazuje, jak jsou tyto dynamické a dramatické proměny podstatné pro člověka v průběhu celého života.

Martina Musilová [odpovídá uživateli](#) **Adéla Kumhálová**

Ale Adélo, ta kamarádka řekla, že "by si ty nervy odpustila", čili je měla! A to je ten vnitřní prožitek, o kterém jsem psala na začátku. To, že se chováme divně, stresují nás banality, bojíme se.

Ve srovnání s tím, o čem píše Turner, je to samozřejmě homeopatická dávka. A to mi připomnělo, že v Elfu máme 2 videa o rituálech Krokodýlých mužů, ty jsou patřičně drsné!!!

Hana Hovorková

Poslední zvonění mě taky napadlo - u nás kromě malování po ostatních, když jsme vybírali peníze, probíhal ještě takový průchod uličkou - přesněji po schodech z 1. patra do přízemí a východem na ulici. Na schodišti nám septima připravila různé "úkoly" - takový obřad odchodu, opuštění té střední školy. Pro studenty ze septimy to zas znamenalo, že po nás nastupují do posledního - maturitního - ročníku. Zároveň je to i předstupeň maturity, takže rituál součástí maturitní zkoušky. (?)

Martina Musilová

Taky pěkné, Hanko, s tou uličkou a úkoly.

Martina Musilová

Zdá se, že je na čase dnešní diskusi uzavřít a rozloučit se. Děkuji všem, které se na ni podíleli. Za týden se setkáme opět. Otevřeme nové téma Divadlo jako hra. Adéla připraví referát z textu J. Huizingy Homo ludens. Dostáváme se tak k optimistickému tématu hry. A protože hru známe úplně všichni, můžete si připravit nějaké vtipné příklady ze života.

K Huizingově textu jen napovím, že vše, co tento nizozemský kulturolog považoval za podstatné, označil pro jistotu pro čtenáře kurzívou. Asi měl zkušenost se svými studenty. :-) A Adélu prosím, aby svůj referát zavěsila do elfu i sem. V elfu vám může sloužit i v následujících letech.

Přeji vám pevné zdraví a silného ducha

Martina Musilová

Kateřina Kupková

Ted' jsem si ještě vzpomněla na to, když v divadle Jaroslav Dušek mluvil o Čtyřech Dohodách. Zamýšlel se nad tím, jak zvláštní je, když učitelé pokládají otázky dětem (třeba v první třídě) i když by to mělo být naopak. A následně je hodnotí známkami, což by prý měly dělat děti, na základě toho, jak srozumitelně učitel látku vysvětlil. To mě napadlo v souvislosti s výměnou rolí. Možná by nebylo špatné, něco takového na malém stupni vyzkoušet. Sice to není ta výměna, jaká je popsána v textu, ale možná něco na ten způsob.

My jsme něco podobného udělali na střední škole, kdy jsme hodnotili a rozebírali uměleckou tvorbu našich vyučujících a říkali jim své názory, ať už byly objektivní nebo subjektivní. Oni obhajovali a my hodnotili. Byl to velký krok v posílení studentsko-učitelského pouta. To mi připomnělo ten Ašantský obřad Apo, protože nás za naše názory nemohli potrestat.

Vidím, že už je diskuze ukončena, ale už to mám napsáno, tak si dovoluji poslední příspěvek.